

A man with a shaved head, wearing a black blazer over a black button-down shirt and a patterned necktie, stands in a lecture hall. He is gesturing with his hands as if speaking. In the foreground, the back of a person's head with long blonde hair is visible on the left, and the back of another person's head with short blonde hair is visible on the right. A laptop screen is partially visible in the lower foreground, displaying some text. The background shows a green chalkboard and a white wall.

‘Kunstmatige intelligentie neemt niet je werk over, maar ondersteunt het wel’

De notaris als juridisch kennismanager

Wat kun je als (kandidaat-)notaris leren van een professor vastgoedeconomie, executie- en beslagrecht, internationaal goederenrecht of fiscaal concernrecht? Veel! De kennis op universiteiten is eindeloos. Voor deze rubriek praten wij elk nummer met een andere hoogleraar of docent. We maken een rondje door het land met de vraag: 'Wat kan het notariaat van u leren?' Deze keer een lesje *juridisch kennismangement* van Tom van Engers.

TEKST Jessica Hendriks | BEELD Truus van Gog

Juridisch kennismangement heeft veel te maken met kunstmatige intelligentie. In de zeventiende eeuw suggereerde Leibniz zelfs al dat mensen die een geschil hadden het oordeel in de toekomst via een computer konden krijgen. Computers bestonden toen nog niet eens. In de jaren vijftig van de twintigste eeuw werd er een waaier aan toepassingen bedacht. Allemaal onder de kunstmatige-intelligentievlag. De gedachte was dat we met computers de menselijke intelligentie kunnen benaderen. Tegenwoordig is het meer de datagedreven kunstmatige intelligentie die populair is. Daarmee haalt de computer als het ware kennis uit data.

EFFECT OP DE SAMENLEVING

'De naam juridisch kennismangement is eind jaren negentig van de vorige eeuw ontstaan. De vraag was: hoe gaan we om met kennis die waardevol is voor organisaties? Dat gekoppeld aan de vraag hoe informatietechnologie kennisintensieve bedrijfsprocessen kan ondersteunen. Eigenlijk focus ik mij op het snijvlak van kunstmatige intelligentie en recht. Ik noem het ook wel normatieve systemen: systemen die over én met normen kunnen redeneren. Denk aan het beoordelen van casus, aangiften bij de Belastingdienst en aanvragen bij de Immigratie- en Naturalisatiedienst. We houden ons ook in toenemende mate bezig met simulaties, zodat

we beleid en regelgeving en het effect daarvan op de samenleving kunnen doorrekenen.'

DOORSPITTEN

'Het notariaat krijgt te maken met een digitaliseringsuitdaging. Van de Europese Unie moet het notariaat vanaf 1 augustus 2021 online een bv kunnen oprichten. De poortwachtersrol van de notaris in de digitale wereld wordt daarmee steeds belangrijker. Als je die functie goed wilt uitvoeren, kun je kunstmatige intelligentie gebruiken voor de risicoschatting. Het doorzoeken van registers laat je dan deels aan slimme technologie over en dan houd je veel tijd over voor andere dingen. Maar denk ook aan kunstmatige intelligentie om eerdere vergelijkbare casus te vinden, zodat je sneller en beter weet hoe je iemand kunt helpen. Kunstmatige intelligentie kan ook kleine administratieve klussen voor je doen. Bij het eerste digitale contact met klanten kan bijvoorbeeld al automatisch de nodige informatie worden gegeven of opgehaald. Zo heb je als notaris meer tijd voor echt juridisch werk. Daar zit toch je toegevoegde waarde.'

UITLEGGEN VAN MODELLEN

'Natuurlijk moet zo'n kennismodel wel goed uitlegbaar zijn. Dat ging vorig jaar niet overall goed, bij SyRI bijvoorbeeld. Dat systeem koppelt gegevens uit databases van onder meer de Belastingdienst, uitkeringsinstantie UWV, de Sociale Verzekeringsbank en gemeenten om deze vervolgens te analyseren met algoritmen. Gemeenten gebruiken dit om fraude op te sporen. De algoritmen die worden gebruikt, zijn geheim. We weten dus niet waar het misging, maar mensen die niks hadden gedaan, werden wel verdacht. Heel vervelend en dat wil je natuurlijk niet. Daarom zeg ik ook altijd: "Zorg dat je zelf in de lead bent, niet het algoritme." Je moet wel kunnen uitleggen

waarom beslissingen worden genomen. Ook als het om datagedreven modellen gaat.'

ANALYSEREN EN MODELEREN

'Aan de Universiteit van Amsterdam geef ik op dit moment een cursus die *policy making en rule governance* heet. Hierin probeer ik studenten te leren hoe ze rechts- en bedrijfsnormen kunnen vertalen naar een formele specificatie die door een machine kan worden gebruikt om specifieke gevallen uit te rekenen. Dat begint met hoorcolleges waarbij we op de theorie ingaan. Wat zijn normen en hoe vertaal je die? Daarnaast hebben we werkcolleges, een deel daarvan is verdieping van de theorie en een deel is het praktisch toepassen van een casus. Ze laten dan zien dat ze een complex stuk regelgeving kunnen begrijpen, analyseren en modeleren.'

INZICHT

Mijn studenten hebben een vooropleiding gedaan en weten daarom meer van de gebruikte technologie dan notarissen, die op dit gebied nog leken zijn. Voor notarissen pas ik daarom de materie aan. Dan ga ik veel minder diep in op de technologie en veel meer op wat je ermee kunt. Verder leid ik ook juristen op als onderdeel van projecten waar we in samenwerken. Dan kijken we bijvoorbeeld ook hoe je met kunstmatige intelligentie tegenspraak in wet- en regelgeving kunt ontdekken. Het kan je zo veel inzicht verschaffen. We zijn er trouwens al helemaal mee omringd. Mijn telefoon waarschuwt mij te vertrekken en of ik files zal tegenkomen. Daarvoor heeft hij al berekend hoe lang ik erover doe om bij mijn volgende afspraak te komen. En mijn huis is warm als ik weer thuiskom. Allemaal plezierige vormen van kunstmatige intelligentie. Je ziet vaak niet eens dat het er is.' ■

WIE Tom van Engers
WAT Juridisch kennismangement
WAAR Universiteit van Amsterdam
LES 'Blijf zelf in de lead, niet het algoritme'

